

جفری چاسر و قصه‌های کنتربری^(۱)

اثر: دکتر جاوید قیطانچی

دانشیار دانشکده زبانهای خارجی دانشگاه تهران

(از ص ۲۸۹ تا ۳۰۶)

چکیده:

جفری چاسر به عنوان پدر شعر انگلیسی شناخته شده و مابین قرون وسطا و جدید، پشتوانه‌ای بزرگ برای زبان و ادبیات انگلیسی بوده است. سبکهای شعری که او بنیان گذاشت، مورد استفاده بزرگانی چون اسپنسر^(۲)، شکسپیر^(۳)، میلتن، درایدن و پوپ قرار گرفت. دانستن سه زبان لاتین، فرانسه و ایتالیایی، بیست و پنج سال خدمت در دربار و آشنایی نزدیک با زندگی و آداب و رسوم بزرگان انگلستان، سفرهای او به فرانسه، ایتالیا و اسپانیا و دیدارهایی که با بزرگان ادب چون بوکاچیو و پترارک داشت، و نیز مطالعه آثار آنها سبب شد که قدرت علمی و فرهنگی و دید و آگاهی فوق‌العاده‌ای را نسبت به طبقات مختلف جامعه حاصل کند و به بالاترین و حساس‌ترین مقام دولتی و درباری برسد. شاهکارهایی را که او خلق کرده، امروز نیز چاپ و منتشر می‌شود و نام وی پس از ششصد سال، هنوز زنده و جاودان باقی مانده است.

واژه‌های کلیدی: ادبیات انگلیسی، شعر، قصه، لهجه، سبک، زیارت.

مقدمه:

تاریخ زبان و ادبیات انگلستان به طور کلی به سه دوره یا قرون تقسیم شده است: انگلیسی دوره قدیم یا کهن، انگلیسی دوره میانه یا قرون وسطا و انگلیسی دوره جدید یا مدرن. دوره انگلیسی میانه یا قرون وسطا ۴۰۰ سال طول کشیده یعنی با پیروزی نرماندی‌ها در سال ۱۰۶۶ میلادی آغاز و در سال ۱۴۷۶ با آمدن صنعت چاپ به انگلستان توسط ویلیام ککستون^(۴) و دایر شدن چاپخانه در کلیسای جامع وست مینستر^(۵) پایان می‌یابد. معمولاً برای سهولت در تقسیم‌بندی، تاریخ شروع و پایان دوره قرون وسطا به صورت "۱۱۰۰ الی ۱۵۰۰ میلادی" نشان داده می‌شود. جفری چاسر یکی از بزرگترین شعرا و قصه‌نویسان است که با آمدن صنعت چاپ آثار او نیز چاپ و منتشر شده. وی به نام پدر شعر در ادبیات انگلستان شناخته شده (سمپسن جورج، ۱۹۷۰، صفحه ۶۹). چاسر در اواخر دوره میانه زندگی می‌کرد و با نوشته‌های منظوم و مثنوی خود میراث قرون وسطا را به دوره جدید منتقل ساخت. در این مقاله تغییراتی که بین دو دوره میانه و جدید در زبان و ادبیات پیش می‌آید، با اشاره به موقعیت علمی، اجتماعی و درباری چاسر بررسی خواهد شد. قصه‌های کنتربری که بهترین اثر چاسر شناخته شده، مورد تفسیر قرار می‌گیرد و نمونه‌ای از پیشگفتار کلی آن به دو صورت انگلیسی جدید و میانه با مفهوم فارسی آنها داده خواهد شد. در قسمت بعدی مقاله، جنبه‌های دیگری از زندگی و آثار چاسر با تکیه به قصه‌های کنتربری مورد بررسی قرار می‌گیرد. اشاراتی به سفر حج و زیارت باشکوه خانه خدا پایان بخش مقاله خواهد بود.

آثار چاسر در انتقال دگرگونی‌های زبان هم از نظر آوایی و هم از نظر نگارش، به عنوان نمونه در میان دو دوره قرون وسطا و قرون جدید مورد مطالعه قرار می‌گیرد. لهجه‌ای که او به کاربرد، لهجه میدلند شرقی بود که در لندن و در دو دانشگاه آکسفورد و کمبریج محاوره می‌شد و همین لهجه بود که پایه و اساس انگلیسی معیار ادبی و جدید امروزه قرار گرفت. چاسر همچنین برخی از سبک‌های شعر و ادب

امروز را بنیان گذاشت و اهمیت ادبیات انگلستان را به درجات بالاتری سوق داد. بعضی از سبکهای شعری را که او برای نخستین بار به کار برد، به نام او در ادبیات انگلیسی ثبت شده است. یکی از این سبکها "رایم رویال"^(۶) نام دارد که به صورت بندهای هفت سطری منظم نوشته شده و هر سطر آن دارای ده سیلابل یا هجاست و شیوه یک هجای کوتاه و یک هجای بلند با سبک ویژه قافیه‌ها به کار گرفته شده است^(۷). این سبک را چاسر در آثاری همچون *ترویلوس*، *کرسیدا*^(۸)، *شورای مرغان*^(۹) و چندین قصه از قصه‌های کنتربری به کار برده است. پس از او شاعران و نمایشنامه نویسان بزرگ دیگری مانند *سرتامس وایت*^(۱۰)، *ادموند اسپنسر*، *ویلیام شکسپیر*، *مایکل دریتن*^(۱۱)، *ویلیام موریس*^(۱۲) و *ملک الشعراء انگلستان جان میسفیلد*^(۱۳) نیز این سبک را به کار برده‌اند.

برخی شاعران و نویسندگان قرن پانزده و شانزده، که بیشتر اسکاتلندی بودند و زیر تأثیر سبک و سلیقه چاسر دور هم گرد آمده بودند، اگرچه نوشته‌های آنها به جای سبک چاسر، بیشتر سبک اسکاتلند را نشان می‌داد، خود را "چاسریهای اسکاتلند"^(۱۴) می‌نامیدند. "پیشروان این مقلدان چاسر عبارت بودند از رابرت هنریسن^(۱۵)، ویلیام دانبار^(۱۶)، گوین داگلاس^(۱۷)، سردیویدلیندسی^(۱۸) و جیمز اول^(۱۹) پادشاه انگلستان (کادن جی، ۱۹۸۴، صفحات ۵۳۷ و ۶۱۰ تا ۶۱۱).

یکی دیگر از تغییراتی که به دست چاسر در زبان و شعر و ادب انگلیسی به وجود آمد، تبدیل جناس آوایی واژه‌ها^(۲۰) - که در شعر انگلیسی دوره قدیم مرسوم بود - به وزن و قافیه است^(۲۱). زبان فرانسه در قرون وسطا در انگلستان به صورت زبان و فرهنگ دربار پذیرفته شده بود. چاسر با آوردن سبک و سلیقه‌های فرانسوی و ایتالیائی در قالبی که بیشتر سلیقه خود او بود به گنجینه زبان و ادب انگلستان کمک بزرگی کرد. قصه‌های کنتربری هم به همان ترتیب است، آثار دوره‌های گوناگون را با بیان صور متفاوت انسانی به نمایش می‌گذارد. انسانهای آن قرن و به طور کلی انسان زیر ذره بینها کنترل می‌شود، و بر این اساس با تمام جزئیات و نکات

ظریف از جهات و ابعاد مختلف توصیف و بیان می‌گردند. آنچه در این سبک زیبا و گویا دیده می‌شود و در تمام پیشگفتارها و بیشتر قصه‌ها نیز صدق می‌کند این است که چاسر به عنوان معلم و یا مسئول، اشخاص را مورد راهنمایی و یا نصیحت قرار نمی‌دهد، بلکه او مسائل را مطرح و به گونه‌ای احسن نشان می‌دهد و نتیجه‌گیری را به عهده خواننده می‌گذارد.

قصه‌های کنتربری که میان سال ۱۳۸۶ و واپسین روز زندگی او نوشته شده، به علت درگذشت او به صورت ناتمام باقی مانده است. این قصه‌ها و بویژه پیشگفتار آنها بهترین اثر چاسر و بلوغ و نبوغ ذهنی او را نشان می‌دهد که نتیجه بیست و پنج سال خدمت و زندگی درباری و آشنایی نزدیک او با آداب و رسوم مردم در سطوح مختلف بوده است. پادشاهانی چون ادوارد سوم و ریچارد دوم و خانواده اشرافی دربار به چاسر اطمینان کرده، پست‌ها، مسئولیت‌ها و مأموریت‌هایی را به عهده وی گذاشتند. چاسر در سن نوجوانی خدماتی بسیار ابتدایی دربار چون "پیشخدمتی، تنظیم رختخوابها، حمل شمع‌های روشن، و خریدهای جزئی و پیک بری" (کاگهیل، نیول، ۱۹۶۳، پیشگفتار صفحه ۲) را به عهده گرفت، ولی به تدریج به بالاترین مقامها رسید و به عنوان صمیمی‌ترین و نزدیک‌ترین فرد دربار مورد اطمینان کامل قرار گرفت. سفرهایی مکرر به فرانسه، ایتالیا و اسپانیا کرد که همه مأموریت‌های رسمی بودند که به عهده او واگذار می‌شد و یک نوع تجربه و آموزش نیز به حساب می‌آمدند. در ضمن این مسئولیت‌های رسمی درباری، چاسر از مطالعه و نوشتن شعر نیز غافل نبود. وی در فرصتهایی که پیش می‌آمد حتی اشعار خویش را برای اعضای دربار قرائت می‌کرد. سه زبان سیاست یعنی زبانهای لاتین، فرانسه و ایتالیایی را یاد گرفته بود و در تقلید از اشعار فرانسه بعضی از آثار خود را به صورت مزدوجه‌هایی بر وزن آیمبیک پنج پایه (۲۲) می‌سرود که بعدها شعرای مهمی چون اسپنسر، شکسپیر، بن جانسون (۲۳)، جان دان (۲۴) و به ویژه الکساندر پوپ (۲۵) و جمع دیگری به همان سبک شعرهای خود را سرودند.

قصبه‌های کنتربری مجموعه‌ای از قصبه‌هاست که در چهار چوب زیارت کلیسای جامع کنتربری و زیارت مقبره تامس بکت قدیس^(۲۶) سروده شده است. "آگوستین که نخستین اسقف اعظم رومی بود در سال ۵۹۷ کنتربری را که واقع در ناحیه کینت انگلستان است، مرکز کار و فعالیت‌های کلیساهای انگلستان قرار داد" (دان چارلز، ۱۹۵۲، صفحه ۸). "کلیسای جامع کنتربری بین سالهای ۱۰۷۰ و ۱۱۸۰ ساخته شد و در ساختمان آن در سده‌های پانزده و نوزده تعمیرات اساسی انجام پذیرفت و بخش‌هایی نیز به آن افزوده شد. نمازخانه‌ترینیتی^(۲۷) که مقبره بکت را در خود محفوظ می‌دارد، مکانی است که در سال ۱۱۷۰ بکت در همان جا به شهادت رسیده است. بکت متولد ۱۱۱۸ بود و در هنگام شهادت مقام ریاست وزرای دربار هنری دوم را بر عهده داشت و همچنین اسقف اعظم کلیسای جامع کنتربری بود. در پایانی‌ترین بخش شرقی کلیسا، برج گردی وجود دارد که نام "چلچراغ مدور یا تاج بکت" بدان داده شده است. بین سده‌های هشت تا یازده ساختمان کلیسا هرچند وقت یکبار مورد حمله دانه‌ها قرار می‌گرفت و سرانجام در سال ۱۰۱۱ به آتش کشیده شد. مقبره بکت از قرن دوازدهم تا سال ۱۵۳۸ زیارت می‌شد تا اینکه به دستور هنری هشتم، زیارتگاه تخریب و محتوای آن مصادره گردید. در جنگ جهانی دوم نیز به وسیله حمله‌های هوایی آلمانها خسارات فراوانی به شهر کنتربری وارد شد ولی کلیسا به صورت جدی بمباران نشد و از آن به بعد نوسازی و تعمیراتی نیز انجام شده است. مطابق سنت انگلستان، امروزه اسقف اعظم کلیسای جامع کنتربری، عضو مجلس اعیان^(۲۸) در انگلستان است و در مراسم تاجگذاری، گذاشتن تاج به سر پادشاه جزو وظایف ایشان است" (انکارتا، ۱۹۹۸). "کنتربری شهری است تاریخی در کنار رودخانه استور (و یا استاور)^(۲۹) در ناحیه کینت که در جنوب شرقی انگلستان قرار دارد. کنتربری از نظر مذهبی و حضور روحانیون، پایتخت به شمار می‌آید. محل اقامت اسقف اعظم انگلستان و مورد توجه مسافران، جهانگردان و زائران قرار دارد. جمعیت ناحیه کنتربری در سال ۱۹۹۱، ۱۲۷۱۰۰ اعلام شده

بود" (گرولیبر، ۱۹۹۶).

امروزه زائران بسیاری از جاهای دور و نزدیک به زیارت بکت می‌شتابند و کلیسای جامع به علت بلندی ارتفاع، مشرف به شهر است و اصولاً حالتی مذهبی و روحانی نیز بر شهر حاکم است. در درون کلیسا، علاوه بر بکت آرامگاههای دیگری نیز وجود دارد که زیارت می‌شوند. مطابق باور و سنت قدیمی، زائران شمع‌هایی در آرامگاه بکت به صورت نذری روشن می‌کنند. در همان نزدیکی آرامگاه، ماشین خودکاری قرار داده شده که با انداختن قیمت شمع به صورت سکه به داخل آن، یک عدد شمع به طول تقریباً هشت و به قطر سه سانتیمتر بیرون می‌آید که زائران آن را روشن می‌کنند و در محل مخصوص قرار می‌دهند. در اطراف آرامگاه، روی سکوهای کناری، آلبومهایی قرار داده شده که در آنها عکس و تاریخچه زندگی و مأموریت‌های مذهبی انگلیسی‌تبارانی که در گوشه کنار دنیا در سالهای اخیر و یا گذشته‌های دور، از نظر مسیحیت به شهادت رسیده‌اند مورد مطالعه مردم قرار می‌گیرند. پیشینه تاریخی، مذهبی و جغرافیایی این شهر سبب شده است که مردم بیشتری از این شهر و زیارتگاه دیدن کنند. این شهر هنگام رفتن از لندن به سواحل شرق انگلستان و رسیدن به دریای مانش در بین راه قرار گرفته و بیشتر مسافران در آنجا برای استراحت، زیارت و خریداری ارمغان‌ها توقف می‌کنند.

در قضا‌های کنتربری، جمعی از زائران با همراهی یکدیگر به سوی کنتربری برای زیارت بکت می‌روند، "اینان سی نفرند و هریک دارای پیشه مخصوص. یکی بازرگان است، دیگری ملاک، یکی سلحشور است و آن یک راهبه، یکی راهب است و همسفرش درودگر، یکی رنگرز است و دیگری آسیابان، یکی کشاورز است و آن یک دریانورد. به اختصار آنکه همه طبقات مردم انگلیس در آن عصر نماینده‌ای در این جمع رهسپار است. اینان شامگاهی در میهمانسرای گرد هم می‌آیند. چاسر که شاعر است، با صاحب میهمانسرا نیز به گرد همین میز نشسته است. سخن از هر دری به میان می‌آید و تدبیری به ذهن صاحب میهمانسرا

می‌رسد:

خواهران من! خواهران من! برادران من! توجه کنید! توجه کنید! شما به زیارت بکت می‌روید، به سوی کنتربری، مرا هم همراه خود ببرید. اجازه دهید من سی و یکمین همسفر شما باشم. من با شما خواهم بود، اما به یک شرط، و آن این که در این سفر تا شهر کنتربری هریک حکایتی بگویید و در موقع بازگشت نیز هر کدام حکایتی دیگر. این قصه‌ها و داستانها رنج سفر را بر ما هموار خواهد کرد. من به هر کدام از شما که بهترین قصه را بگوید در همین میهمانسرا یک شام مجانی خواهم داد، موافقید؟ بلی، بلی، بلی ... نمی‌شه...

سی و یک تن با شصت و دو حکایت و چون هریک از داستان‌گویان و قصه‌پردازان از صنف و مقام و شغل و طبقه مختلف اجتماع‌اند بنابراین، این شصت و دو حکایت نمایشگر اندیشه و شیوه زندگی مردم انگلیس در قرن چهاردهم خواهد بود. تدبیر چاسر و طرح او استادانه بود. هرچند این طرح هم ابتکار خود او نبود، زیرا بوکاچیو، داستان‌پرداز ایتالیایی پیش از وی داستان "دکامرون" (۳۰) را به همین شیوه تنظیم کرده بود. اما کتاب قصه‌های کنتربری بیش از بیست و سه داستان ندارد و سبب آن آشکار است. عمر شاعر وفا نکرد و از جمع سی و یک مسافر حتی هشت تن از آنان نتوانستند در نخستین مرحله داستان خود را بازگو کنند، چه رسد به آنکه دومین حکایت را به هنگام بازگشت برای یاران بگویند.

قصه‌های کنتربری گونه‌گونند و هریک در نوع خود دلپذیر، اما قصه‌هایی که بیشتر دهان به دهان می‌گردد، قصه‌های راهب، آسیابان، زنی از اهالی باث، کشیش آمرزش دهنده، و افسانه راهب دوم است. کتاب منظوم روایات کنتربری شاهکار جفری چاسر، مجموعاً ۱۸۰۰۰ بیت دارد. زبان فاخر چاسر هرچند خود اساس زبان ادب انگلیس شد با این حال در عصر کنونی و برای نوآموزان ادب انگلیس قابل فهم نیست. سراسر فصل مشحون از تعابیر زیبا و شاعرانه است و چون هر قصه و داستان مقدمه‌ای دارد که در آن مقدمه چاسر سر و وضع و شکل و لباس گوینده

داستان را بیان می‌کند، بنابراین افسانه‌های کنتربری تنها یک کتاب قصه نیست، بلکه آینه روشن و تابنده‌ای است که برای خواننده می‌تواند نمایشگر زندگی مردم قرن چهاردهم انگلستان باشد." (۳۱)

در اینجا هیجده سطر آغازین پیشگفتار قصه‌های کنتربری، نخست به فارسی و بعد به انگلیسی امروزی و بعد به زبان خود چاسر، یعنی اواخر قرون وسطی با توضیح لغات ارائه می‌شود. برای خواندن انگلیسی قرون وسطا آموزش و تعلیمات زبان شناسی لازمه کار است، ولی اگر با صدای بلند خوانده و گوش داده شود و یا به بعضی از هجاها توجه شود به انگلیسی امروزه نزدیک و قابل درک و فهم است. یکی از تغییرات جالبی که اتفاق افتاده، حرف "e" آخر کلمات است که در دوره چاسر همه "e" ها تلفظ می‌شده، امروزه این حرف در آخر کلمات باقی مانده، ولی تلفظ نمی‌شود. اختلافهای زیادی نیز وجود دارد که مجال بیان آنها در این مقاله نیست. برای بیان اختلافها و کمک به فهمیدن زبان دوره چاسر متخصصین و زبان‌شناسان کتابهایی نوشته‌اند که برخی از آنها که اخیراً چاپ شده، جزو فهرست کتابها در پایان این مقاله ذکر گردیده است. اینک اشاره‌ای هرچند تحت‌اللفظی به آغاز زیبای پیشگفتار عمومی در آغاز مجموعه قصه‌های کنتربری:

ترجمه از متن انگلیسی امروزی

آنگاه که در آوریل، باران بهاری فرو می‌ریزد
تا خشکی ماه مارس را با طراوت خود بشوید
و ریشه‌های تشنه کام را جرعه جرعه باران بنوشاند
تا از زهدانشان برگ و شاخساران پرشکوفه برویاند؛

و آنگاه که نسیم صبا، خاک تیره را فرش زمردین می‌گستراند،

تا دشت و دامان و درختان، پیراهن سبزینه بهاری بر تن کنند
و آن زمان که برج حمل به نیمه می‌رسد؛

مرغکان در پناه مرغزاران و آرامش علف زاران،
تمامی شبان و روزان را نغمه سر می‌دهند؛

در این لحظه‌های پرشکوه، زایران به نیایش دل می‌سپرند.
پار و پیرار نیز، زایران دل تشنه زیارت
به خاکبوسی آستانه‌یی چنین مبارک
دل بسته سفر به کرانه‌های پر قصه و پر رخداد شدند.

از هر کران، از گوشه و کنار انگلستان

همگان دل بسته سفر به کنتربری شدند

در جست و جوی توماس مقدس،

تا از دم مسیحایی او، همانند گذشته

آلامشان شفا یابد.

اینک آغاز پیشگفتار عمومی به انگلیسی امروزین:

When in April comes the gentle rain

To end the drought of March, and bathe again

Each thirsting root in liquid of such power

That root must send forth leaf, then bud and flower;

And when Zephyr, Westwind, softest breeze,
Inspires in all the meadows and the trees
Their fresh new greening; and the springtime sun
Has halfway through the sign of Aries run;

And all small birds that sing all day do try
To sing all night and sleep with open eye
(Their hearts inspired by Nature's tutelage);

Then all men long to make a pilgrimage.
And last year's pilgrims, hearts beguiled once more,
Long for more distant saints, more fabled shore.

And especially, from every shire's end
Of England, now, to Canterbury they wend
To seek St. Thomas, by whose blessed will
They all were helped to health when they were ill.

اکنون آغاز پیشگفتار عمومی به زبان انگلیسی که خود چاسر در اواخر قرون
وسطا به کار می برد، همراه واژگان مترادف آنها به انگلیسی امروزی:

Whan that° Aprill with his shoures soote°	When sweet
The droghte of March hath perced to the roote	
And bathed every veyne in swich licour°	such liquid

Of which vertu° engendred is the flour,	By power of which
Whan Zephirus eek° with his sweete breeth	also
Inspired hath in every holt° and heeth°	wood heath
The tendre croppes,° and the yonge sonne	shoots
Hath in the Ram his half cours y-ronne,	
And smale foweles maken° melodye	birds make
That slepen al the nyght with open eye,	
So priketh hem° Nature in hir corages,°	stirs them their hearts
Than longen° folk to goon° on pilgrimages,	Then long go
And palmeres° for to seken° straunge strondes,°	pilgrims seek strands
To ferne halwes kouthes° in sondry londes.	distant shrines known
And specially, from every shires ende	
Of Engeland, to Caunterbury they wende,	
The holy, blisful martir for to seke	
That hem hath holpen° whan that they were seeke.°	helped sick

زیارت کنتربری، به نظر می‌رسد از ۱۶ تا ۲۰ آوریل، یعنی در مدّت پنج روز انجام گرفته. در آن روزگاران گردآوری حکایات مرسوم بود و مباحثی را که چاسر به صورت داستان بیان کرده، همانند موضوعات بیشتر داستان نویسان، همه اتفاقات و یا حوادث تازه نیستند. حتی برخی از داستانهای چاسر پیش از این دو بار توسط دیگر نویسندگان بیان شده است. منتها نحوه گفتار قصه‌ها و بخصوص پیشگفتار قصه‌ها دست اول و سبک آنها مخصوص چاسر است. قهرمانان قصه‌ها در بیان

داستان، عقیده و روحیه خود را با کلمات و ترتیبی بیان می‌کنند که ظاهر و باطن، و شخصیت خود آنها را نشان می‌دهد. آنها عقاید متفاوتی دارند و گاهی باهم به مناظره می‌پردازند و در این مناظره، ساختار ذهنی آنها بیشتر و بیشتر آشکار می‌گردد. اکثر شخصیتها همان مردم عادی زمانه هستند که لب به سخن گشوده‌اند. افرادی ساده، مهربان، خوش‌برخورد، صمیمی و راستگو. افرادی که در کاروانسرا و مهمانخانه‌ها دور هم جمع می‌شوند و تصمیم می‌گیرند و به دین خود وفادارند و راهی طولانی را برای رسیدن به زیارتگاهها طی می‌کنند و در این زندگی ساده و زیبا، ایمانشان به حدی قوی است که حتی مریضهای خود را به اماکن متبرکه می‌برند تا شفای آنها را بگیرند.

پیشگفتار قصه‌های کنتربری نبوغ چاسر را به معرض نمایش می‌گذارد و در تمام ادبیات چیزی شبیه آن نبوده است. تصویر دقیق، طبیعی و گویایی است که کل طبقات جامعه آن روز انگلستان و اروپا را دربر می‌گیرد و به تدریج این تصویر فاصله جغرافیایی بیشتری را پیدا می‌کند و زمانهای دور و دورتر و به دوره‌های باستان رفته و مشرق‌زمین را نیز لمس می‌کند. و لذا شخصیتها منتخبی از انسانها هستند که می‌توانند در هر مکان و زمانی قرار گرفته باشند. آنها نمونه انسانهایی هستند از طبقات مرفه و محروم، پیر و جوان، مرد و زن، روحانی و غیر روحانی، باسواد و بی‌سواد، پرهیزکار و ناپرهیزکار، شهرنشین و روستایی چاسر روح زیارت و خداشناسی و برابری و برادری را نیز در این سفر به نمایش درمی‌آورد. اگر وسیع‌تر و عمیق‌تر به این موضوع فکر کنیم، مگر نه آن است که زندگی بشر و بطور کلی نسلها در این دنیا یک نوع سفر بیش نیست، سفری که همیشه در جریان است و از همان روز تولد، با همان سادگی و معصومیت، سفر زیارتی آغاز می‌گردد و در این سفر گاهی راه بسی دشوار، و برای گذشتن از خانات، کاروانسراها، مهمانخانه‌ها و منزل‌ها می‌باید سعی و کوشش فراوان به عمل آورند و آزمایشهایی را نیز بگذرانند. و لذا همه و همه به سوی یک زیارتگاه که نهایتاً بارگاه باعظمت خالق یکتاست در

حال شتابند. (۳۲)

در اینجا که سخن از زیارت و سفر به سوی معبود یکتاست، چقدر بجاست که اشاره‌ای کنیم به زیارتگاهها و محل‌های متبرّکه بی‌شمار و شفابخش مسلمانان، با تمام قدمت و قدرشان که هزاران هزار زائر را در شب و روز، در تمام فصل‌های سال پذیرا هستند. و چقدر باشکوه است زیارت خانه خدا. محلی که میلیون‌ها زائر، بزرگترین و باشکوه‌ترین سفر زیارتی بشر را همه ساله به اجرا درمی‌آورند: در یک لباس و از هر طبقه و از هر قاره و در هر سنّی از بلوغ ذهنی، مرد و زن، سفید و سیاه، باسواد و بی‌سواد، همه و همه به صورت برادر و خواهر به یک زبان به خالق خود لَبّیک می‌گویند. و امروزه عظمت و بزرگی آنها به کمک دستگاه‌های الکترونیکی و ماهواره‌ای، به صورت زنده و تصاویر گویا در دورترین گوشه و کنار این کره خاکی به سمع و نظر همگان می‌رسد. این زائران، بندگان متقی و خوب خداوند، که موفّق به حضور در بارگاه پر عظمت خالق خود گردیده‌اند با صدای یکسان و رسا یک‌زبان و یکدل می‌گویند:

لَبّیكَ اللَّهُمَّ لَبّیكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالشُّكْرَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ لَبّیكَ، لَا شَرِیكَ لَكَ لَبّیكَ

خداوندا! گوش به فرمان تویم، به راستی که ستایش و شکر و نعمت از

تو است، گوش به فرمان تویم، ای خداوند بی‌همتا

خداوندا! ما به وظیفه خود عمل کردیم، به مسلمانی خود عمل کردیم، آمدیم در این روز به زیارت خانه تو، آمدیم در اینجا نماز بگذاریم، و از نعمتهایی که به ما ارزانی داشته‌ای شکرگزار باشیم. آمدیم از تو برای گناهانمان طلب آمرزش کنیم، خداوندا تو بخشنده و مهربان هستی و رحمت تو به همه جا رسیده، گناهان ما را ببخش. ما به صحرای عرفات آمدیم تا معرفت و آگاهی خود را افزون بخشیم، ما را به راه راست هدایت فرما. با این سفر و با این زیارت تجدید عهد می‌کنیم که بندگان درستکار بوده و به دستورات تو وفادار باشیم.

نتیجه:

مطالعه زندگی و آثار یک نویسنده و بویژه شاهکارهایی را که وی به وجود آورده، بینش عمیق‌تر و بهتری از یک دوره و یا به طور کلی از تاریخ زبان و ادبیات یک قوم و حتی از تاریخ بشریت و سر وجود و راز عالم هستی ممکن است به دست بدهد. چاسر مابین قرون وسطا و جدید ادبیات انگلستان، آثاری را خلق نموده که از نظر قصه‌نویسی و شعر دارای اهمیت بوده و از این رو به عنوان پدر شعر انگلیسی شناخته شده است. سبک‌هایی را که وی بنیان نهاده در قرون بعدی مورد استفاده دیگر بزرگان ادبیات انگلستان چون اسپنسر، شکسپیر، میلتن، درایدن و پوپ قرار گرفته است.

یکی از ویژگی‌های نویسندگان بزرگ، آگاهی و ایمان به خالق یکتاست و به هر سو که بنگرند و هر پدیده‌ای از طبیعت و حرکاتی از انسانها را مورد بررسی قرار دهند، گاهی به مرحله و مقامی می‌رسند که قدرت و ابعاد عظمت خداوندی در آینه دلشان بیشتر و بیشتر متجلی می‌گردد. چاسر در قصه‌های کنتربری روح زیارت و خداشناسی و برابری و برادری را به نمایش می‌گذارد و شرایطی را از این طریق خلق می‌نماید که انسان به راز وجود خود که از آغاز تولد در حال سفر به سوی یک زیارتگاه است، پی می‌برد. و اگر خوانندگان چنین آثاری پیرو دین مبین اسلام بوده و توفیق زیارت خانه خدا را نیز داشته باشند، تصاویر زیبا و رنگارنگی در جلو چشمشان به تدریج ظاهر می‌گردد و کم‌کم کل وجودشان سرشار از طنین رسای میلیونها زائری می‌شود که لَبَّیکُ گویان دور خانه خدا می‌گردند و مشتاقانه خود را برای دیدار معبود خود آماده می‌سازند.

منابع و مأخذ:

- Coghill, Nevill. trans. (1963) *The Canterbury Tales*. England: Penguin Books.

- Cuddon, J.A. (1984) *A Dictionary of Literary Terms*. England: Penguin Books.
- Dunn, Charles W. ed. (1952) *A Chaucer Reader*. New York: Harcourt, Brace & World, INC.
- Encarta, Microsoft. (1998) *Encyclopedia*. U.S.A: Product ID 69063-442-9831696-30187. (Canterbury & Thomas à Becket).
- Grolier, Multimedia. (1996) *Encyclopedia*. U.S.A: Grolier Electronic Publishing INC. (Geoffrey Chaucer).
- Sampson, George. (1970) *The Concise Cambridge History of English Literature*. England: Cambridge University Press.

1. Geoffrey Chaucer (1340-1400), *The Canterbury Tales*
2. Edmund Spenser (1552?-99)
3. William Shakespeare (1564-1616)
4. William Caxton (1422?-91)
5. Westminster Abbey
6. rhyme royal (or Chaucerian Stanza)
7. iambic pentameter, ababbcc
8. Troilus and Crysede
9. The Parliament of Fowls
10. Sir Thomas Wyatt (1503?-42)
11. Michael Drayton (1563-1631)
12. William Morris (1834-96)
13. John Masefielf (1878-1967)
14. Scottish Chaucerians
15. Robert Henryson (1430-1506)
16. William Dunbar (1465?-1530?)
17. Gavin Douglas (1474?-1522)
18. Sir David Lyndsay (1490-1555)
19. King James I (1394-1437)
20. alliteration
21. rime/rhyme
22. heroic couplet

23. Ben Jonson/Benjamin Jonson (1572-1637)

24. John Donne (1571-1631)

25. Alexander Pope (1688-1744)

26. St Thomas à Becket (1118?-70)

بِکت، اُسقف اعظم کلیسای جامع کنتربری، در ۲۹ دسامبر سال ۱۱۷۰ میلادی، داخل کلیسای جامع کنتربری به شهادت رسید و دو سال بعد به طور رسمی در زمرة مقدّسان نام او ثبت گردید. زندگی و شهادت او موضوع نمایشنامه‌هایی است که توسط: جی. دارلی (G. Darley) و آ. تنیسون (A. Tennyson) و تی. اس. الیوت (T.S. Eliot) به رشته تحریر در آمده‌اند.

27. Trinity Chapel

28. House of Lords

29. Stour River

30. Decameron

دکامرون توسط بوکاچیو بین سالهای ۱۳۴۸ و ۱۳۵۸ میلادی نوشته شده است. ۳۱ - مطالبی که در اینجا نقل شده است، برای نشان دادن موقعیت چاسر در ادبیات انگلستان و جهان تهیه گردیده و سالها پیش در رادیوی ایران با شرکت چندین تن به صورت یک نمایش اجرا و پخش شده است. در اینجا مطالبی که مربوط به گفتار این مقاله است عیناً داده شد. در صفحات پیشین مقاله، با توجه به محتوای این قسمت و کل برنامه، کوشش شده است که از تکرار مطالب خودداری شود.

۳۲ - جان میلتن (۱۶۰۸-۱۶۷۴) که از نظر اهمیت شعر و ادب انگلستان هم‌تراز با شکسپیر و چاسر است و بهشت گمشده یکی از آثار مشهور اوست در غزلی که در باره کوری خویش سروده، و سالها قبل توسط مرحوم لطفعلی صورتگر به فارسی برگردانده شده است، این سفر را بدین گونه بیان میدارد: "هزاران تن به فرمان وی (منظور پروردگار) بی هیچگونه آرامش پهنه زمین و دریا را در می‌نوردند و در آن میان آنها که کناری ایستاده در انتظار فرمانند نیز خدمتی انجام می‌دهند."

Selected Bibliography:

به علت قدمت و اهمیت، منابع بی شماری در مورد چاسر وجود دارد، اگرچه به زبان فارسی مطلب خیلی محدود است. در حدود ششصد سال گذشته کلیه آثار او بارها زیر ذره‌بینهای قوی به وسیله دانشمندان متخصص مورد بررسی مکرر قرار گرفته است. "تنها از قصه‌های کنتربری، ۸۴ نسخه خطی متفاوت، تا به امروز نگاهداری شده است" (دان چارلز، ۱۹۵۲، پیشگفتار صفحه ۱۸). با آمدن تسهیلات شبکه‌های کامپیوتری و دسترسی به پایگاههای اطلاعاتی و علمی جهانی اهمیت موضوعات بیشتر شده است، اگرچه هر تحقیق، مقاله و کتابی شاید قطره‌ای در مقابل دریا را ماند. فهرست کتابهایی که در زیر، به صورت منتخب تهیه و داده شده است، تقریباً همه در بیست سال گذشته چاپ و منتشر گردیده‌اند و نشان می‌دهند که چاسر هنوز هم جای خود را به عنوان "پدر شعر انگلیس" حفظ نموده است.

- 1- Benson, C.D., *Chaucer's Drama of Style: Poetic Variety and Contrast in the Canterbury Tales* (1986; repr. 1988)
- 2- Bowden, Betsy, *Chaucer Aloud: The Varieties of Textual Interpretation* (1987)
- 3- Brewer, Derek, ed., *Chaucer: The Critical Heritage*, 2 vols. (1978)
- 4- Burnley, David, *A Guide to Chaucer's Language* (1984)
- 5- Chaucer, Geoffrey, *The Canterbury Tales*, trans. by N. Coghill (1952) and *The Works of Chaucer*, ed., by F.N. Robinson, 2nd rev. ed. (1957)
- 6- Cooper, Helen, *The Structure of the "Canterbury Tales"* (1984)
- 7- Donaldson, E.T., *Speaking of Chaucer* (1983)
- 8- Edwards, A.S., ed., *Middle English Prose* (1984)
- 9- Ellis, Roger, *Patterns of Religious Narrative in the Canterbury Tales* (1986)
- 10- Gardner, John, *The Life and Time of Chaucer* (1977)

- 11- Gittes, K.S., *Framing the Canterbury Tales* (1991)
- 12- Howard, D.R., *Chaucer: His Life, His Works, His World* (1987)
- 13- Howard, D.R., *The Idea of Canterbury Tales* (1976) and *Chaucer* (1987; repr.1989)
- 14- Jordan, R.M., *Chaucer's Poetics and the Modern Reader* (1987)
- 15- Kendrick, Laura, *Chaucerian Play: Comedy and Control in the Canterbury Tales* (1988)
- 16- Koff, L.M., *Chaucer and the Art of Story-telling* (1988)
- 17- Kokeritz, Helge, *A Guide to Chaucer's Pronunciation* (1954 repr. 1979)
- 18- Lumiansky, R.M., *Of Sundry Folk: The Dramatic Principle in the "Canterbury Tales"* (1980)
- 19- Mann, J., *Geoffrey Chaucer* (1991)
- 20- McIntosh, a., et al., *A Linguistic Atlas of Late Medieval English*, 4 vols. (1987)
- 21- Mosse, Fernand, *A Handbook of Middle English*, trans. by James A. Walker (1952; repr. 1969)
- 22- North, J.D., *Chaucer's Universe* (1988)
- 23- Olson, P.A., *The Canterbury Tales and the Good Society* (1987)
- 24- Patterson, L., *Chaucer and the Subject of History* (1991)
- 25- Payne, R.O., *Geoffrey Chaucer*, 2nd ed. (1986)
- 26- Pearsall, Derek, *Life of Geoffrey Chaucer* (1992)
- 27- Sandved, Arthur O., *An Introduction to Chaucerian English* (1985)
- 28- Traversi, Derek, *Chaucer's "Canterbury Tales": A Reading* (1983)
- 29- Wardale, Edith E., *An Introduction to Middle English* (1937; repr. 1976)